Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

13 юли 2017 година*

„Преюдициално запитване — Социална политика — Директива 2000/78/ЕО — Членове 1, 2 и 6 — Равно третиране — Забрана за дискриминация, основана на пола — Пенсия по професионална пенсионна схема — Директива 97/81/ЕО — Рамково споразумение за работа при непълно работно време — Клауза 4, точки 1 и 2 — Ред и условия за изчисляване на придобитите пенсионни права — Правна уредба на държава членка — Различно третиране на работниците на непълно работно време“

По дело C-354/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Arbeitsgericht Verden (Съд по трудовоправни спорове Ферден, Германия) с акт от 20 юни 2016 г., постъпил в Съда на 27 юни 2016 г., в рамките на производство по дело

Ute Kleinsteuber

срещу

Mars GmbH

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състава, J.-C. Bonichot, Ал. Арабаджиев (докладчик), C.G. Fernlund и S. Rodin, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за г-жа Kleinsteuber, от T. Ameis, Rechtsanwalt,

— за Mars GmbH, от W. Ahrens, Rechtsanwalt,

— за германското правителство, от A. Lippstreu и T. Henze, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от C. Valero и C. Hödlmayr, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, сключено на 6 юни 1997 г. (наричано по-нататък „Рамковото споразумение“), което се намира в приложението към Директива 97/81/ЕО на Съвета от 15 декември 1997 година относно Рамково споразумение за работа при непълно работно време, сключено между Съюза на конфедерациите на индустриалците и на работодателите в Европа (UNICE), Европейския център на предприятията с държавно участие (CEEP) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП) (ОВ L 14, 1998 г., стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 35), изменена с Директива 98/23/ЕО на Съвета от 7 април 1998 г. (ОВ L 131, 1998 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 46), както и на член 4 от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (ОВ L 204, 2006 г., стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 262) и на членове 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Ute Kleinsteuber и Mars GmbH относно изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема, която тя е придобила като работник на непълно работно време, напуснал предприятието преди да настъпи събитието, даващо право на съответните плащания.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съгласно клауза 4, точки 1—4 от Рамковото споразумение:

„Клауза 4: Принцип на недискриминация

1. По отношение на условията за наемане на работа, работниците на непълно работно време не трябва да се третират по по-неблагоприятен начин, отколкото работниците на пълно работно време които са взети за сравнение, само поради това, че те работят на непълно работно време, освен ако различното отношение не е оправдано от обективни причини.

2. При необходимост, се прилага принципът pro rata temporis.

3. Редът и условията по прилагането на настоящата клауза се определят от държавите членки и/или социалните партньори, като се отчита европейското законодателство, националното законодателство, колективните трудови договори и практиката.

4. Когато е оправдано по обективни причини, държавите членки, след консултация със социалните партньори, в съответствие с националното законодателство, колективните трудови договори и практиката и/или, при необходимост, социалните партньори, могат да

направят достъпа до особени условия на наемане на работа, да зависи от трудовия стаж, изработено време, или квалификация въз основа на трудовия доход. Критериите, свързани с достъпа на работниците на непълно работно време до особени условия на работа, трябва да се преразглеждат периодично, като се отчита посочения в клауза 4.1 принцип на недискриминация“.

4 Член 1 от Директива 2000/78 предвижда:

„Целта на настоящата директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.

5 Съгласно член 2 от тази директива, който се отнася до понятието за дискриминация:

„1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа, на който и да е от признаците, посочени в член 1.

2. За целите на параграф 1:

а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1;

б) проява на непряка дискриминация има, когато видимо неутрална разпоредба, критерий или практика биха поставили лицата от определена религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация в сравнение с други лица в неблагоприятно положение, о[с]вен ако:
i) тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдана от законната си цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими […]“.

6 Член 6 („Оправдаване на разликите в третирането на основание възраст“) от цитираната директива предвижда:

„1. Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява дискриминация, ако в контекста на национално право, те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

[…]“.

7 Член 4, който се намира в дял II, глава 1 („Равно заплащане“) от Директива 2006/54, има следния текст:

„Забрана за дискриминация

За еднаква работа или работа, която е с равна стойност, се премахва всяка пряка или непряка дискриминация на основата на пола по отношение на всички аспекти и условия на възнаграждението.

[…]“.

Германското право

8 Съгласно член 2, параграф 1, първо изречение от Gesetz zur Verbesserung der betrieblichen Altersversorgung (Betriebsrentengesetz) (Закон за подобряване на условията във връзка с пенсионното осигуряване по професионални схеми при старост, наричан по-нататък „Законът за пенсиите“):

„Член 2 — Размер на гарантираната бъдеща пенсия

При настъпване на събитието, което дава право на пенсия поради навършване на пенсионна възраст, поради инвалидност или смърт, преждевременно напусналият работник, чиито права се запазват съгласно член 1b) от този закон, и неговите наследници имат претенция в размер най-малко на частта от престацията, на която щяха да имат право, ако не беше преждевременното напускане, и която съответства на съотношението между прослуженото време и продължителността на периода от започване на работа в съответното предприятие до достигане на общата възраст за пенсиониране по задължителното пенсионно осигуряване; вместо общата възраст за пенсиониране се изхожда от по-ранен момент, когато съгласно осигурителното законодателство уредба същият се счита за пределна възраст, и най-късно от момента на навършване на 65-годишна възраст, ако работникът напуска и същевременно претендира пенсия за осигурителен стаж и възраст по задължителното пенсионно осигуряване за особено дългосрочно осигурени лица […]“.

9 Член 4, параграф 1 от Gesetz über Teilzeitarbeit und befristete Arbeitsverträge (Законът за работата при непълно работно време и срочните трудови договори) има следния текст:

„Работник на непълно работно време не трябва поради работата си на непълно работно време да бъде третиран по-неблагоприятно от сходен работник на пълно работно време, освен ако обективни причини оправдават различно третиране. Работникът на непълно работно време трябва да получава възнаграждение или друга делима и оценима в пари престация най-малко в обем, съответстващ на частта на работното му време от това на сходен работник на пълно работно време. […]“.

10 Съгласно точка 3.4 от пенсионния план на Mars, поместен в колективния трудов договор от 6 ноември 2008 г. (наричан по-нататък „пенсионният план“):

„Доход“ на лице с право на пенсия е общото годишно възнаграждение за услугите, които това лице е доставило на дружеството. […] Когато през прослужените си години, които могат да се зачетат, лице с право на пенсия е работило постоянно или временно на непълно работно време, „доходът“ по изречение първо се определя въз основа на уговореното с договор нормално седмично работно време. Този „доход“ се преизчислява за седмично работно време, което съответства на средноаритметичната степен на трудовата заетост през прослужените години, които могат да се зачетат. Степен на трудовата заетост е съотношението между уговореното нормално седмично работно време и нормалното седмично работно време съгласно Наръчника на дружество Mars; съотношението обаче не може да бъде по-голямо от 100 %“.

11 Точка 3.5 от пенсионния план предвижда:

„Зачитано за целите на пенсията трудово възнаграждение“ на лице с право на пенсия е максималният среден размер на дохода, който това лице е получавало през три от последните му пет пълни календарни прослужени години, които могат да се зачетат […]“.

12 Съгласно точка 4.1 от пенсионния план:

„Като се отчитат условията и ограниченията по настоящия пенсионен план, при пенсиониране на „общата пенсионна възраст“ или при „отложено пенсиониране“ лицето с право на пенсия получава за всяка пълна прослужена година, която може да се зачете, годишна пенсия от

A) 0,6 % от зачитаното му за целите на пенсията трудово възнаграждение, което е под средния размер на осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване за календарните години, въз основа на които е изчислено зачитаното за целите на пенсията трудово възнаграждение, и

B) 2,0 % от зачитаното му за целите на пенсията трудово възнаграждение, което е над този среден размер.

[…] При все това прослужените години, които могат да се зачетат, са ограничени до общо 35 години“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

13 Г-жа Kleinsteuber, родена на 3 април 1965 г., работи в Mars и неговия праводател от 1 октомври 1990 г. до 31 май 2014 г. на различни позиции. Тя работи и на пълно, и на непълно работно време със степен на трудова заетост между 50 % и 75 % от тази на работник на пълно работно време. С навършването на 55-годишна възраст г-жа Kleinsteuber получава право спрямо Mars на пенсия по професионална пенсионна схема.

14 Съгласно пенсионния план, при работник, който не работи на пълно работно време, най-напред се изчислява релевантната годишна заплата на работник на пълно работно време с право на пенсия. След това тази заплата се намалява до средноаритметичната степен на трудовата заетост през целия период на полагане на труд. Накрая към получената сума се прилагат различните коефициенти, свързани със съставните части на заплатата. Всъщност размерът на пенсията по професионална пенсионна схема се изчислява по т.нар. „диференцирана“ формула.

15 В този аспект се прави разграничение между реализирания доход, който е под осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване, и този, който е над посочения таван. В германското осигурително право „осигурителен таван“ е размерът, до който трудовото възнаграждение на задължително осигурено лице се използва за целите на социалното осигуряване. При изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема на г-жа Kleinsteuber съставните части на заплатата над осигурителния таван са оценени на 2 %, а съставните части на заплатата под този таван — на 0,6 %.

16 Видно от акта за преюдициално запитване, при преждевременно напускане на работник се пристъпва съгласно член 2, параграф 1, първо изречение от Закона за пенсиите към изчисляване prorata temporis. Най-напред се изчислява т.нар. „фиктивен максимален размер на пенсията“, т.е. правото на пенсия, което работникът е щял да има, ако не е напуснал преждевременно, а е останал да работи до достигане на уговорената пенсионна възраст. След това се изчислява т.нар. „коефициент за придобити права“, като действително прослуженото време се съотнесе към времето, което работникът би оставало да прослужи до достигане на възрастта за пенсиониране, ако не бе напуснал предсрочно. Тогава фиктивният максимален размер на пенсията се умножава по коефициента за придобити права, за да се определи размерът на настоящата или бъдещата пенсия по професионална пенсионна схема.

17 Пенсионният план на Mars предвижда и таван за прослужените години, които могат да бъдат зачетени, и той е 35 години.

18 Г-жа Kleinsteuber оспорва пред Arbeitsgericht Verden (Съд по трудовоправни спорове Ферден, Германия) начина, по който дружество Mars е изчислило размера на пенсията ѝ по професионална пенсионна схема, и смята, че има право на по-висока от изчислената от Mars пенсия. Bundesarbeitsgericht (Федерален съд по трудовоправни спорове, Германия) вече е посочил по този въпрос, че съдържащата се в член 2 от Закона за пенсиите правна уредба е подходяща и необходима за постигането на легитимна цел.

19 При тези обстоятелства Arbeitsgericht Verden (Съд по трудовоправни спорове Ферден) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) а) Трябва ли приложимото право на Съюза, и по-специално клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение, както и член 4 от Директива 2006/54 във връзка с Директива 2000/78, да се тълкува в смисъл, че не допуска национални законови разпоредби или практики, които при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема правят разлика между трудов доход под осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване и такъв над този таван (т.нар. „диференцирана пенсионна формула“), и които в случаите на доходи от работа на непълно работно време не прилагат подход, при който най-напред се установява размерът на дохода, изплащан при съответна работа на пълно работно време, оттам се установява частта над и под осигурителния таван, и тогава това съотношение се прилага към намаления доход от работата на непълно работно време?

При отрицателен отговор на първия въпрос:б) Трябва ли приложимото право на Съюза, и по-специално клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение, както и член 4 от Директива 2006/54 във връзка с Директива 2000/78, да се тълкува в смисъл, че не допуска национални законови разпоредби или практики, които при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема правят разлика между трудов доход под осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване и такъв над този таван (т.нар. „диференцирана пенсионна формула“), и които по отношение на работник, полагал труд и при пълно, и при непълно работно време, не диференцират според съответните периоди (напр. по отделни календарни години), а определят уеднаквена степен на трудовата заетост за цялата продължителност на трудовото правоотношение, и прилагат диференцираната пенсионна формула едва към така полученото средно възнаграждение?

2) Трябва ли приложимото право на Съюза, и по-специално забраната за дискриминация на основание възраст, установена в член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз и уточнена в Директива 2000/78, и по-конкретно в членове 1, 2 и 6 от нея, да се тълкува в смисъл, че не допуска национални законови разпоредби или практики, съгласно които размерът на пенсията по професионална пенсионна схема съответства на съотношението между прослуженото време и продължителността на периода от започване на работа в съответното предприятие до достигане на общата възраст за пенсиониране по задължителното пенсионно осигуряване, и съгласно които се ограничава максималният брой прослужени години, които може да се зачетат, в резултат на което работниците с прослужено време в съответното предприятие на по-ранна възраст получават по-ниска допълнителна

пенсия по професионална пенсионна схема от онези работници, натрупали прослуженото си там време на по-висока възраст, въпреки че и двете групи работници имат еднакво прослужено време в съответното предприятие?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

Предварителни бележки

20 Видно от текста на първия преюдициален въпрос, букви а) и б), запитващата юрисдикция приканва Съда да тълкува клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение и член 4 от Директива 2006/54 във връзка с Директива 2000/78.

21 От мотивите на запитващата юрисдикция обаче следва, че тя всъщност иска от Съда да установи дали национална правна уредба като разглежданата по главното производство може да води до дискриминация на работниците на непълно работно време по смисъла на Рамковото споразумение. Ищцата по главното производство евентуално имала основание твърди нарушение на принципа на равни възможности и на равно третиране на мъжете и жените, по смисъла на Директива 2006/54, доколкото според тази юрисдикция на непълно работно време работят предимно жени.

22 От друга страна, в преюдициалното запитване не се открива нищо, въз основа на което би могло да се провери дали тази правна уредба създава дискриминация, основана на възраст, по смисъла на членове 1 и 2 от Директива 2000/78.

23 При това положение трябва да се приеме, че предмет на първия преюдициален въпрос, букви а) и б) е тълкуването на клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение, както и на член 4 от Директива 2006/54.

По първия въпрос, буква а)

24 С първия си въпрос, буква а) запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение и член 4 от Директива 2006/54 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема прави разлика между трудов доход под осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване и такъв над този таван, и която в случаите на доходи от работа на непълно работно време не прилага подход, при който най-напред се установява размерът на дохода, изплащан при съответна работа на пълно работно време, оттам се установяват частите над и под осигурителния таван, и накрая това съотношение се прилага към намаления доход от работата на непълно работно време.

25 В клауза 4, точка 1 от Рамковото споразумение се съдържа забрана, що се отнася до условията за заетост, работниците на непълно работно време да бъдат третирани по по-неблагоприятен начин от сходните работници на пълно работно време, само поради това, че те работят на непълно работно време, освен ако различното третиране не е оправдано от обективни причини.

26 В настоящия случай е безспорно, че методът за изчисляване на пенсията по професионална пенсионна схема, който прави разлика между трудови възнаграждения под осигурителния таван и такива над този таван (наричана по-нататък „диференцираната формула“), се прилага към работниците и на пълно, и на непълно работно време.

27 Според г-жа Kleinsteuber обаче в резултат от този метод за изчисляване твърде малка част от годишните доходи, отчитани за целите на пенсията, се оценяват с по-високия коефициент 2,0 %. В съответствие с пенсионния си план Mars изчислило релевантната за ищцата по главното производство годишна заплата, отчитана за целите на нейната пенсия, на базата на работа на пълно работно време, преди да я намали въз основа на степента на трудовата ѝ заетост на непълно работно време, раздробило така получения размер на две части — едната под, а другата над осигурителния таван, и приложило към тях различните коефициенти, но г-жа Kleinsteuber смята, че за лицата на непълно работно време трябва да се изчисли фиктивният доход на лице на пълно работно време и към него да се приложи диференцираната формула. Едва след това трябвало да се пристъпи към намаляване въз основа на степента на трудовата заетост на непълно работно време.

28 От преписката пред Съда обаче не следва, че използваният от Mars метод за изчисление води до дискриминация на работниците на непълно работно време.

29 Следва да се приеме за установено, че отчитането на съотношението между действително прослуженото време от работника през трудовата му кариера и това на работник, който през цялата си трудова кариера е работил на пълно работно време, всъщност се изразява в стриктно прилагане на принципа на prorata temporis. В настоящия случай Mars е получило и приложило коефициент 71,5 %.

30 В тази насока следва да се припомни, че отчитането на действително прослуженото време от работника през трудовата му кариера представлява обективен и недискриминационен критерий, който позволява пропорционално намаляване на пенсионните му права (вж. в този смисъл решение от 23 октомври 2003 г., Schönheit и Becker, C-4/02 и C-5/02, EU:C:2003:583, т. 91).

31 Също така следва да се констатира, че правата на г-жа Kleinsteuber на пенсия по професионална пенсионна схема действително не съответстват на частта prorata temporis на по-високо заплатено пълно работно време, но това е следствие не от работата на г-жа Kleinsteuber на непълно работно време, а от прилагането на този принцип и на диференцираната формула.

32 В тази насока от преписката пред Съда става ясно, че пенсията по професионална пенсионна схема допълва, на доброволна основа от страна на работодателя, плащанията по задължителното пенсионно осигуряване. Следователно целта на пенсионния план на Mars е при навършване на пенсионна възраст да отрази, доколкото е възможно пълно и пропорционално, жизнения стандарт, който работникът е имал през периода на полагане на труд.

33 С диференцираната формула пък трябва да се отчете разликата в нуждите от покритие, що се отнася до частите от възнаграждението под и над осигурителния таван, защото последните не се вземат предвид при изчисляването на пенсията, изплащана по задължителното пенсионно осигуряване.

34 От една страна, следва да се приеме, че за работещите, които поради работата на непълно работно време са получавали зачитан за целите на пенсията доход, който поначало е по-нисък от осигурителния таван, задължителното пенсионно осигуряване не съдържа празнота във връзка с отпусканите плащания, защото съвкупният доход на тези лица е покрит от това осигуряване.

35 В допълнение, както изтъкват германското правителство и Европейската комисия, предлаганият от г-жа Kleinsteuber метод за изчисляване, припомнен в точка 27 от настоящото решение, би могъл да доведе до изкуствено увеличаване на частите от дохода над осигурителния таван. Също така в случай на възнаграждение за работа на непълно работно време, по-ниско от този таван, предлаганият от ищцата по главното производство метод би могъл да доведе до прилагане на коефициента от 2 %, доколкото диференцираната формула би се приложила

директно към годишното възнаграждение за съответна работа на пълно работно време, още преди то да бъде намалено въз основа на степента на трудова заетост на непълно работно време на съответния служител. При възнаграждение, по-ниско от посочения таван, обаче не съществува необходимост от допълнително покритие.

36 Както отбелязва Комисията, това би завишило трудовата дейност на ищцата и би създало права със значително по-висока стойност, които не биха имали връзка с реално извършената дейност от г-жа Kleinsteuber.

37 В тази насока запитващата юрисдикция посочва, че ако възприеме подхода на ищцата по главното производство, дружество Mars би било длъжно да приложи към частите от заплатата на г-жа Kleinsteuber под споменатия таван, наред с вноските по задължителното пенсионно осигуряване, и по-високия коефициент от 2 %, предвиден от пенсионния план, и в крайна сметка така да изплаща пропорционално по-висока пенсия по професионална пенсионна схема и за тези части от заплатата.

38 От друга страна, следва да се приеме, че целта на диференцираната формула, с която трябва да се отчете разликата в нуждите от покритие, що се отнася до частите от възнаграждението под и над осигурителния таван, представлява обективна причина по смисъла на клауза 4, точка 1 от Рамковото споразумение, която оправдава различно третиране като разглежданото по главното производство.

39 При това положение не може да се направи извод, че разглежданата по главното производство правна уредба създава дискриминация, основана на вида работа, по смисъла на Рамковото споразумение, нито следователно нарушение на принципа на равни възможности и на равно третиране на мъжете и жените, по смисъла на Директива 2006/54.

40 С оглед на изложеното дотук на първия въпрос, буква а) следва да се отговори, че клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение и член 4 от Директива 2006/54 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема прави разлика между трудов доход под осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване и такъв над този таван, и която в случаите на доходи от работа на непълно работно време не прилага подход, при който най-напред се установява размерът на дохода, изплащан при съответна работа на пълно работно време, оттам се установяват частите над и под осигурителния таван, и накрая това съотношение се прилага към намаления доход от работата на непълно работно време.

По първия въпрос, буква б)

41 С първия си въпрос, буква б) запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение и член 4 от Директива 2006/54 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема на служител, работил и на пълно, и на непълно работно време, определя уеднаквена степен на трудовата заетост за цялата продължителност на трудовото правоотношение.

42 В съответствие с клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение трябва да се установи дали работниците на непълно работно време са третирани по-неблагоприятно от сходните работници на пълно работно време, тъй като за прослужените години, които могат да бъдат зачетени, е предвидена уеднаквена степен на трудовата заетост.

43 Определянето на степен на заетост на непълно работно време обаче се явява метод, който дава възможност да се прецени като цяло работата, извършена от работника на непълно работно време. От друга страна, при изчисленията във връзка с работниците на непълно работно време не може да се презумира, че последните са работили на пълно работно време през целия период.

44 Mars твърди, че прилагането към прослужените години, които могат да бъдат зачетени, на уеднаквена степен на трудовата заетост, просто отразява различните видове работно време през периода на заетост, а не различните възнаграждения, получени през този период. Пенсионният план всъщност съдържал ангажимент да се изплаща пенсия, свързана с последното възнаграждение, и получаваното през периода на трудовото правоотношение възнаграждение било ирелевантно за целите на изчисляването на пенсията.

45 В тази насока в преписката пред Съда не се открива нищо, което да доказва, че друг метод за изчисляване, като този за разделяне на периоди на работното време, отработено за Mars, би позволил да се направи по-подходящо и по-справедливо изчисляване от гледна точка на принципа prorata temporis.

46 Запитващата юрисдикция — единствената, която познава задълбочено изложената в преписката обстановка, следва да провери дали това е така в делото по главното производство, и по-специално дали методът за изчисляване на разглежданата по главното производство пенсия не нарушава този принцип, спазването на който в делото по главното производство е предписано с клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение.

47 С оглед на изложените дотук съображения на първия въпрос, буква б) следва да се отговори, че клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение и член 4 от Директива 2006/54 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема на служител, работил и на пълно, и на непълно работно време, определя уеднаквена степен на трудовата заетост за цялата продължителност на трудовото правоотношение, стига този метод за изчисляване на пенсията да не нарушава правилото prorata temporis. Запитващата юрисдикция следва да провери дали това е така.

По втория въпрос

48 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали членове 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която размерът на пенсията по професионална пенсионна схема съответства на съотношението между прослуженото време и продължителността на периода от започване на работа в съответното предприятие до достигане на общата възраст за пенсиониране по задължителното пенсионно осигуряване, и съгласно която се ограничава максималният брой прослужени години, които може да се зачетат.

49 Съгласно член 2, параграф 2, буква а) от същата директива пряка дискриминация е налице, когато поради възрастта си едно лице е, било е или би било третирано по-неблагоприятно от друго лице в сходно положение. Съгласно член 2, параграф 2, буква б) от Директива 2000/78 проява на непряка дискриминация има, когато видимо неутрална разпоредба, критерий или практика би поставил(а) лицата на определена възраст в сравнение с други лица в неблагоприятно положение, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдан(а) от законната си цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

50 По отношение на въпроса за наличието на различно третиране, пряко или непряко основано на възрастта, запитващата юрисдикция отбелязва, че в резултат от разглеждания по главното производство метод за изчисляване работниците, които са натрупали прослужено време при работодателя на по-млада възраст, получават по-ниска пенсия по професионална пенсионна схема от колегите си, натрупали прослужено време при работодателя на по-висока възраст, въпреки че прослуженото време е едно и също.

51 Както отбелязва германското правителство, нито националната правна уредба, нито таванът, предвиден от пенсионния план, се позовават пряко на критерия за възрастта. В допълнение, разглежданата по главното производство правна уредба се прилага по еднакъв начин към работниците от всички възрасти.

52 Следователно тази правна уредба се основава пряко на критерия не за възрастта, а за прослуженото време в предприятието.

53 От акта за преюдициално запитване обаче следва, че вторичният ефект, създаден с предвиждането на максимален брой прослужени години, които може да се зачетат, се проявява винаги, когато възрастта на постъпване на работа на преждевременно напусналия работник е по-ниска от разликата между пределната възраст за пенсиониране и максималния брой прослужени години. Така, ако пределната възраст за пенсиониране е 65 години и максималният брой прослужени години, които може да се зачетат, е 35, при изчисляването на правата на пенсия по професионална пенсионна схема преждевременно напускащите работници, започнали да работят преди 30-годишна възраст, биха били поставени в по-неблагоприятно положение.

54 Ето защо се налага изводът, че такава разлика в третирането е следствие от взаимодействието между предвиждането на максимален брой прослужени години, които може да се зачетат, и други фактори, като метода на намаляване prorata temporis, предвиден в член 2, параграф 1, първо изречение от Закона за пенсиите.

55 Следователно наличието на по-неблагоприятно положение за група лица с определена възраст би било следствие от съвместното прилагане на разпоредби и от съчетаването на определени фактори.

56 Запитващата юрисдикция също така отбелязва, че „абстрактно погледнато, може да се каже, че колкото по-млад е бил работникът при встъпване в трудовото правоотношение, колкото по-къси са били периодите на служба и колкото по-нисък е бил максималният брой прослужени години, които може да се зачетат, толкова по-осезаем е неблагоприятният ефект [на разглежданата по главното производство правна уредба]“. От своя страна германското правителство установява, че „в някои случаи“ разглежданият по главното производство метод за изчисляване типично води до непряко различно третиране на по-младите работници, тъй като само при тях, когато се изчислява фиктивният максимален размер на пенсията, се достига максималният брой прослужени години, които може да се зачетат, и следователно се включва в изчислението.

57 Mars обаче отбелязва, от една страна, че вторият отправен от запитващата юрисдикция въпрос не е от полза за решаването на спора по главното производство, защото при изчисляването на правата на г-жа Kleinsteuber продължителността на прослуженото от нея време не била намалена.

58 От друга страна, Mars изтъква, че намаляването prorata temporis, предвидено в член 2, параграф 1, първо изречение от Закона за пенсиите, не води винаги до поставяне на по-младите работници в по-неблагоприятно положение и че тази разпоредба във всеки случай изхожда не от възрастта, а от прослуженото време.

59 Запитващата юрисдикция — единствената, която познава пряко поставения за решаване пред нея спор, следва да направи необходимите проверки, за да установи дали разглежданата по главното производство правна уредба може — конкретно и независимо от случайни обстоятелства — да доведе до различно третиране, непряко основано не на прослуженото време, а на възрастта.

60 Тя също така следва да се увери, че поставеният проблем не е хипотетичен, а се отнася до фактите, спорни между страните по главното производство. Всъщност такъв въпрос не бива да се разглежда абстрактно и хипотетично, а трябва да бъде анализиран евентуално за всеки отделен случай.

61 Всъщност съгласно постоянната практика на Съда в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран (решение от 11 септември 2014 г., B., C-394/13, EU:C:2014:2199, т. 21 и цитираната съдебна практика). Освен това духът на сътрудничество, който трябва да ръководи развитието на производството по постановяване на преюдициално заключение, изисква от своя страна националният съд да отчита функцията, възложена на Съда, да подпомага правораздаването в държавите членки, а не да формулира консултативни становища по общи или хипотетични въпроси (решения от 12 юни 2003 г., Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333, т. 32 и от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 42).

62 Ако след направената преценка тази юрисдикция установи наличието на такова различно третиране, следва да се припомни, че съгласно член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 различното третиране не бива да се счита за дискриминация по смисъла на същата директива, ако е обективно и обосновано оправдано от законосъобразна цел и ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

63 В тази насока от преписката пред Съда следва, че разглежданата правна уредба преследва едновременно социалнополитически цели, свързани с мобилността и пенсионния режим, и първостепенната цел на пенсиите по професионална пенсионна схема — да се възнагради лоялността на работниците към предприятието. Тази правна уредба отчита и интереса на предприятието тежестта, която произтича от пенсиите по професионална пенсионна схема вследствие на придобити права, да е ясна и измерима.

64 В този аспект Mars изтъква, че целта на въпросната правна уредба, и по-специално на разглежданата професионална пенсионна схема, е да се намери правило, което е приложимо за изчисляването на размера на гарантираната бъдеща пенсия при предсрочно напускане на работа и което отговаря на широкото схващане за пенсиите по професионална пенсионна схема, стоящо в основата на обичайните пенсионно-осигурителни планове, и така да допринесе за по-широкото разпространение на пенсиите по професионална пенсионна схема — пенсии, които се отпускат на доброволна основа от работодателя.

65 Следва да се приеме, че такива цели, да се постигне равновесие между наличните интереси, в контекста на загрижеността в областта на политиката на заетост и на социална закрила, за да се осигури плащане по професионална пенсионна схема, могат да се считат за цели от общ интерес.

66 Колкото до въпроса дали разглежданата по главното производство правна уредба е подходяща, следва да се отбележи, че приемането на метод за изчисляване на законово гарантирана бъдеща пенсия при предсрочно напускане на работа, който се основава на продължителността prorata temporis на реално прослуженото време спрямо евентуалното прослужено време до навършване

на общата възраст за пенсиониране, както и на предвиждането на максимален брой прослужени години, които може да се зачетат, не изглежда неразумно от гледна точка на целта на процесния по главното производство режим на пенсия по професионална пенсионна схема.

67 Същото важи по въпроса дали разглежданата по главното производство правна уредба е необходима. Следва да се подчертае, че всъщност няма как да се създаде стимул за оставане в предприятието до навършване на законоустановената пенсионна възраст, без на взелия такова решение служител да се предостави предимство спрямо служителя, който предсрочно напуска предприятието. В допълнение, от преписката пред Съда не следва нищо, което би могло реално да постави под въпрос необходимостта от такава правна уредба, нито пък друго правило за изчисляване, като предложеното от г-жа Kleinsteuber, което би позволило визираните цели, и по-специално целта за по-широко разпространение на пенсиите по професионална пенсионна схема, да се постигнат така ефективно.

68 С оглед на изложените дотук съображения на втория въпрос следва да се отговори, че членове 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, съгласно която размерът на пенсията по професионална пенсионна схема съответства на съотношението между прослуженото време и продължителността на периода от започване на работа в съответното предприятие до достигане на общата възраст за пенсиониране по задължителното пенсионно осигуряване, и съгласно която се ограничава максималният брой прослужени години, които може да се зачетат.

По съдебните разноски

69 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) **Клауза 4, точки 1 и 2 от Рамковото споразумение за работа при непълно работно време, сключено на 6 юни 1997 г., което се намира в приложението към Директива 97/81/ЕО на Съвета от 15 декември 1997 година относно Рамково споразумение за работа при непълно работно време, сключено между Съюза на конфедерациите на индустриалците и на работодателите в Европа (UNICE), Европейския център на предприятията с държавно участие (CEEP) и Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП), с измененията, и член 4 от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема прави разлика между трудов доход под осигурителния таван по задължителното пенсионно осигуряване и такъв над този таван, и която в случаите на доходи от работа на непълно работно време не прилага подход, при който най-напред се установява размерът на дохода, изплащан при съответна работа на пълно работно време, оттам се установяват частите над и под осигурителния таван, и накрая това съотношение се прилага към намаления доход от работата на непълно работно време.**

2) **Клауза 4, точки 1 и 2 от посоченото споразумение и член 4 от Директива 2006/54 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която при изчисляването на размера на пенсията по професионална пенсионна схема на**

служител, работил и на пълно, и на непълно работно време, определя уеднаквена степен на трудовата заетост за цялата продължителност на трудовото правоотношение, стига този метод за изчисляване на пенсията да не нарушава правилото prorata temporis. Запитващата юрисдикция следва да провери дали това е така.

3) **Членове 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, съгласно която размерът на пенсията по професионална пенсионна схема съответства на съотношението между прослуженото време и продължителността на периода от започване на работа в съответното предприятие до достигане на общата възраст за пенсиониране по задължителното пенсионно осигуряване, и съгласно която се ограничава максималният брой прослужени години, които може да се зачетат.**

Подписи